

[Lynnerup Nielsen.]

nedfældet så vel i lovforslagets bemærkninger som i den skriftlige fremsættelse, og mener, at den ordning, som nu tilsigtes, vil kunne være holdbar og gøre fyldest i fremtiden, og jeg kan derfor på mit partis vegne anbefale lovforslaget.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg takker samtlige ærede ordførere for tilslutningen til lovforslaget.

Hensigten med lovforslaget er at komme bort fra anvendelsen af overkvalificeret arbejdskraft ved førerprøverne og de almindelige undersøgelser af motorvogne.

De detailspørgsmål, der er rejst af det ærede medlem hr. Vagn Bro og det ærede medlem hr. Gøting, er jeg særdeles villig til at drøfte i et udvalg, men jeg beder om, at der meget snart bliver indkaldt til udvalgs møde, idet lovforslaget gerne skulle gennemføres i indeværende folketingssamling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Victor Gram: Da der er fremsat ønske om lovforslagets behandling i et udvalg, foreslår jeg, at lovforslaget henvises til det udvalg, der er nedsat til behandling af forslag til lov om ændring i færdselsloven.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om vederlag og pension m. v. for ministre.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2265, fremsættelsen i tidenden sp. 4377).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Holger Eriksen: Da den gældende tjenestemandsløvs var gennemført i 1946, stillede den daværende regering forslag om nogenlunde tilsvarende ændringer i aflønningen af ministre. Det samme er sket denne gang.

Man kan nu regne med, at den nye tjenestemandsløvs bliver en realitet, og regeringen har da stillet forslag om også at foretage visse ændringer for ministerlønningernes vedkommende.

Hvis der havde været tale om en væsentlig forhøjelse af disse lønninger, ville det vel have været rimeligt at undersøge disses størrelse i andre lande; man ville derved være kommet til tal af helt andre dimensioner. Nu er den forhøjelse, der er foreslået, imidlertid meget ringe, og det er derfor ikke nødvendigt at bruge udlandets ministerlønninger som argumentation for den. Som det fremgår både af lovforslaget og af den højtærede statsministers skriftlige fremsættelse, vil man ligestille ministre med departementschefer, hvad lønninger angår.

Går man langt tilbage i tiden, vil man opdage, at på et givet tidspunkt var ministerlønnen det firdobbelte af, hvad en departementschef oppebar. Ministerstillingerne er imidlertid siden gradvis blevet devalueret — eller for at bruge et af tjenestemændene meget anvendt udtryk: deklareret. På nærværende tidspunkt er forskellen i aflønningen kun 2 000 kr., og vedtages lovforslaget, vil de to aflønninger blive ganske ens. Helt uden hensyn til, hvad man i øvrigt måtte anse for et rimeligt vederlag for en minister, kan man fornuftigvis ikke udbetale ham mindre, end hans departementschef får. Heroverfor er det blevet anført, at de fleste ministre samtidig er medlemmer af folketinget, og at de i ministerperioden oppebærer vederlag i denne egenskab, selv om de ikke deltager i det egentlige arbejde i tinget.

For min skyld må man gerne regne folketingsvederlaget sammen med ministerlønnen, men man må dog samtidig regne med, at departementschefernes samlede indtægt er betydelig større end dem, der fremgår direkte af lønningens tal. Hvis man tager alt, hvad departementscheferne har som indtægt, med, vil det vise sig, at adskillige af dem har betydeligt mere i løn end ministre, selv om man lægger folketingsvederlaget til ministerlønnen. Jeg vil tro, at de ministre, vi har i øjeblikket, og at de fleste af dem, vi har haft tidligere, klarer sig godt med deres lønninger, selv om man let kunne finde eksempler både på, at enkelte har måttet tage store indtægts-

[Holger Eriksen.]

nedgange for at nyde den ære at være minister, og også på, at andre har sagt nej, simpelt hen fordi de ikke ville tage en sådan indtægtsnedgang. Det er derfor ikke personen, jeg tænker på, men stillingen; det er den, man skylder, at man i hvert fald ikke økonomisk sætter den lavere end ministerens nærmeste underordnede.

Imidlertid er de ministre, der ikke er medlemmer af det høje ting, naturligvis stillet på en helt anden og dårligere måde end de øvrige, og den nye bestemmelse om, at der tillægges sådanne det samme omkostningstillæg, som oppebæres af folketingsmedlemmer med bopæl i København, og at der yderligere med finansudvalgets tilslutning kan tillægges sådanne 3 000 kr. årlig med procenttillæg, mener jeg er i høj grad rimelig.

Det kan vel heller næppe betvivles, at en statsminister har store repræsentationsforpligtelser, og det er derfor forsvareligt, at hans repræsentationstillæg sættes op til det samme som udenrigsministerens.

Tidligere havde en afgået minister en betinget ret til et års ventepenge, og der kunne tillægges vedkommende ventepenge i 3 år ved bevilling. Dette foreslås nu ændret til 2 år uden betingelser og uden bevilling.

Der foreslås nogle ændringer i pensionsordningen, der har fået flere intervaller end før og derved er blevet mere jævnt glidende, men i øvrigt svarer den så nogenlunde til, hvad der er gældende inden for statstjenestemændenes pensionsordning.

Jeg kan anbefale lovforslaget og udtaler håbet om, at det må kunne danne grundlag for de forhandlinger, der skal føres i det udvalg, hvortil jeg senere skal foreslå sagen henvist.

Henry Christensen: Allerede dengang forslagene til lønningslove blev fremsat her i tinget, rejste den højtærede finansminister spørgsmål om, at også ministerlønningerne burde forhøjes, og henstillede, at dette spørgsmål blev overvejet i det kommende folketingsudvalg. På venstres vegne gjorde jeg ved første behandling nogle bemærkninger herom, så at regeringen i sine overvejelser i hvert fald ikke skulle være i tvivl om venstres synspunkter. Jeg gjorde dengang klart, at venstre ikke fandt, der var

noget grundlag for en almindelig forhøjelse af ministerlønningerne. Derimod fandt vi, der var et problem for de ministre, som ikke samtidig er medlemmer af folketinget. Endelig gjorde jeg et par spøgefulde bemærkninger i relation til ligelønsprincippet, hvilket trolden Teddy i Information har bygget videre på forleden dag, hvor den foreslår — jeg beder om tilladelse til at citere —

„at man giver ministre den løn, de er værd, hvorved nogle af dem ville få meget mere, uden at den samlede udgift til ministerlønninger af den grund behøver at stige“.

Nå, men i regeringen sejrede ligelønsprincippet. Jeg har nok lagt mærke til, at den højtærede statsminister i sin fremsættelsestale har anført, at regeringen lagde vægt på, at dette lovforslag kunne gennemføres i bred forståelse med folketingets partier. Idet jeg atter henviser til, hvad jeg på venstres vegne så tidligt som ved lønningslovenes første behandling, altså så tidligt som muligt, sagde herom, og hvor venstres grundsyn klart blev lagt frem, kan jeg måske tilføje, at det ikke kan have været venstres medvirken, statsministeren har tænkt på i sine bemærkninger til forslaget.

Må jeg gøre en polemisk bemærkning yderligere. Hvis man nu tænkte sig, at venstre havde skiftet standpunkt, ville vi vel komme i den situation, formentlig om nogle dage, at se retsforbundets ministre erklære sig offentligt om, at de var imod forslaget, og nu var det venstre, der tvang det igennem, altså at også disse ministre skulle have højere lønninger. Det ville måske være praktisk, om statsministeren allerede nu fortalte tinget, at sådanne eventuelle erklæringer skal man ikke regne med, gav tinget besked om, at de tre højtærede retsstatsministre her mener det samme som den højtærede statsminister.

Lovforslagets hovedindhold er en forhøjelse af ministerlønningerne, og det fremgår af bemærkningerne, at man bl. a. søger den begrundet i forhøjelsen af tjenestemandslønningerne. Principielt er det venstres opfattelse, at ministerlønningerne ikke uden videre skal behandles på samme måde som alle andre lønmodtageres indkomster. Når det dernæst anføres, at nu er ministerlønnen mindre end departementschefens løn,

[Henry Christensen.]

er det efter min mening et forkert billede af stillingen. Det almindelige i Danmark er, at ministrene samtidig er medlemmer af folketinget og foruden deres ministergage får vederlag som folketingsmedlemmer uden at deltage i det almindelige folketingsarbejde. De ministre, der er medlemmer af folketinget, udøver overhovedet ikke anden indsats i folketinget end den minister, der ikke samtidig er medlem af det høje ting, bortset fra at de må rejse sig ved afstemningerne.

Det er efter min mening i sin orden, at ministrene ikke deltager i folketingsarbejdet; det svarer også til den adskillelse af lovgivende og udøvende magt, som vor forfatning bygger på. Konsekvensen af dette synspunkt er imidlertid, at det folketingsvederlag, som ministrene oppebærer, må betragtes som en bestanddel af deres ministerlønning, og derved kommer det samlede vederlag til en minister både med og uden portefølje op på henimod 60 000 kr. Den bestanddel af dette vederlag, der hidrører fra folketinget, er for kun 2-3 år siden forhøjet væsentligt, bl. a. med den motivering, at der herved skabtes en ordning, der skulle holde mange år frem i tiden. Der er altså herigennem rent faktisk foretaget en forhøjelse også af ministres vederlag, hvorfor vi finder det så meget mere berettiget i den nuværende situation at opretholde vor afvisning med hensyn til at medvirke til denne del af lovforslaget.

Når jeg har sagt dette, følger imidlertid også, at vi finder det rimeligt, at den højtærede minister, der ikke oppebærer folketingsvederlag, for fremtiden får en forbedret lønmæssig placering. Vi synes imidlertid ikke, at bestemmelserne om dels en forhøjelse af lønnen, dels et omkostningstillæg, dels et med finansudvalgets tilslutning fastsat repræsentationstillæg er videre hensigtsmæssige, endside udtryk for den forklaring, vi i øvrigt i de lønningslove, vi har beskæftiget os med, har tilstræbt.

Den rette fremgangsmåde her må vist være at fastsætte et anseligt løntillæg for den pågældende minister og i det hele taget for ministre, der ikke samtidig er medlemmer af folketinget.

Man kan så rejse det spørgsmål, om konsekvensen af disse betragtninger ikke må

være, at vi, som tilfældet f. eks. er i Norge, gennemfører, at medlemskabet af folketinget suspenderes, så længe den pågældende er minister. Det ville i og for sig svare bedre til vort forfatningsmæssige grundlag. Jeg har imidlertid kun her villet nævne tanken, og jeg mener, at gennemførelsen af en sådan tanke må ske på et andet grundlag end blot ved en ændring af en ministerlønningslov, men jeg finder på den anden side, at synspunktet måske nok er værd at overveje.

Ud over den foreslåede lønforhøjelse til ministrene indeholder lovforslaget nogle sanerende bestemmelser vedrørende ventepenge og pension. Her er der ikke foreslået forhøjelser, men, så vidt jeg kan bedømme, visse praktiske forbedringer.

Må jeg have lov til i al almindelighed at sige, at også til det lovforslag, vi her har til behandling, er der kun afsat 3-4 arbejdsdage for folketinget. Det kan ikke være rimelige arbejdsvilkår. Regeringspartierne har måske for længst kunnet tage stilling, men havde man haft et virkeligt ønske om medarbejderskab hos oppositionen, var man simpelt hen ikke kommet med forslaget på et så sent tidspunkt.

Ole Bjørn Kraft: Det høje ting vil måske tilgive et ældre medlem, at han til indledning for det, han har til hensigt at sige under behandlingen af det foreliggende lovforslag, kaster et blik tilbage; thi forholdet er, at et lovforslag af denne karakter har en slags jubilæum, idet behandlingen af det første lovforslag vedrørende dette emne og med et nogenlunde tilsvarende indhold begyndte den 25. maj 1927. Da stillede de socialdemokratiske medlemmer under drøftelsen af tjenestemandslønningerne et ændringsforslag, som gik ud på, at det ikke skulle være ministre tilladt at have bierhverv, som man kaldte det, ved siden af den egentlige ministergerning, hvad nogle af ministrene dengang havde i meget stor udstrækning.

Det daværende ministerium Madsen-Mygdal afviste dette socialdemokratiske ændringsforslag og ønskede ikke nogen forandring vedtaget. Da forslaget kom til afstemning i tinget, blev det socialdemokratiske ændringsforslag, der naturligvis støttedes fra radikal side, vedtaget med 72 stemmer mod 70, og det forårsagede, at

[Ole Bjørn Kraft.]

den daværende formand ønskede navneopråb. Forholdet var dette, at der var et flertal bestående af venstre og konservative bag ministeriet Madsen-Mygdal, og når ændringsforslaget blev vedtaget, skyldtes det, at nogle konservative havde stemt sammen med socialdemokratiet og de radikale. Ved navneopråbet forandredes situationen ikke, idet 72 stemte for det socialdemokratiske forslag, men kun 69 imod, og skønt ministeriet havde erklæret, at det ikke kunne modtage forslaget, blev det altså vedtaget.

Når jeg har fremdraget det, er det, fordi det er ganske morsomt for mig at stå som ordfører vedrørende dette lovforslag, idet de tre konservative, der stemte for sammen med socialdemokraterne, var vore to afdøde kolleger Alfred Bindselev og Sven og min ringhed. Dette førte til, at der måtte optages en almindelig forhandling mellem partierne og regeringen, og resultatet blev, at der den 15. juli i fuld enighed kunne vedtages et lovforslag, i hvilket disse bestemmelser om, hvad det var tilladt ministre at have ved siden af deres ministerstilling, var indsat, bestemmelser, som siden er gået igen i alle forslag og også findes i det nuværende.

Når jeg har nævnt det, er det bl. a., fordi det, som altså blev resultatet af denne afstemning i folketinget, var, at der blev optaget en forhandling mellem partierne om sagen, og ved at give denne forhandling en rimelig tid, nåede man til fuldstændig enstemmighed om et lovforslag af samme karakter som det foreliggende, og jeg håber, at det også kan blive tilfældet med dette lovforslag om ændringer af ministerlønninger, pensioner og vederlag i det hele taget. Jeg tror ikke, det er forslag, der egner sig til en partipolitisk strid, og når der engang gennemføres en ændring, håber jeg, at det kan ske med tilslutning fra alle sider her i tinget.

Det konservative folkeparti finder imidlertid, at tidspunktet for dette lovforslags fremsættelse ikke er heldigt valgt. Det finder jo sin motivering i de lovforslag om tjenestemandslønninger, som for tiden er til behandling i tinget, men første behandling af det foreliggende lovforslag om ministerlønninger o. s. v. finder sted, inden tjenestemandsløvsforslagene er endeligt ved-

taget, og inden vi ved, hvilken stilling de tre regeringspartier — alle de tre regeringspartier — når det kommer til stykket, vil indtage over for de pågældende lovforslag. Derfor synes jeg ikke, at det rent praktisk er heldigt, at førstebehandlingen foregår nu. Men dertil kommer — som det allerede er nævnt af ordføreren for venstre, det ærede medlem hr. Henry Christensen — at der i realiteten kun er 4-5 arbejdsdage tilbage, inden tinget skal have sommerferie, og i betragtning af de mange problemer, der er knyttet til et lovforslag af denne karakter, mener vi ikke, at den tid, der er levnet os, er tilstrækkelig, når man samtidig betænker, hvilke dagsordner vi skal igennem i de kommende dage; den højtærede formand ved jo, hvor vanskeligt det vil være at komme igennem hele dette arbejdsstof. Det kræver medvirken fra tingets medlemmer, og de to sidste dage vil jo være optaget af storpolitiske forhandlinger, som det ikke vil være rimeligt, at tingets medlemmer ikke kan overvære.

Derfor kan jeg lige så godt sige med det samme, at det konservative folkeparti vil ikke, inden tinget tager ferie, medvirke til gennemførelse af det foreliggende lovforslag. Men jeg vil gerne tilføje, at vi ikke vil bestride, at ændringer i den gældende lov kan være påkrævede, og vi vil, når forslag derom fremsættes på et andet tidspunkt, være rede til at gå ind i en forhandling med regeringen om disse spørgsmål.

I det foreliggende lovforslag rejses foruden spørgsmålet om en ændring i ministrenes lønninger, spørgsmålet om ventepenge, spørgsmålet om ministrenes pensioner o. s. v. Jeg finder, det er rigtigt, at lovforslaget ikke alene beskæftiger sig med en forhøjelse af ministerlønninger, men at man samtidig tager de nævnte spørgsmål og også spørgsmålet om repræsentationstillægget for forskellige ministre op til drøftelse.

Ligeledes finder jeg det rimeligt, at man undersøger sammenhængen mellem ministerstillingen og folketingshvervet. Man kan ikke, således som forholdene har udviklet sig, undgå at se, at der er en sammenhæng. Man kan ikke betragte disse to hverv som hinanden ganske uvedkommende; der er en sammenhæng mellem dem. Det er i fuldstændig overensstemmelse med vor forfatning, at ministrene ikke kan virke som

[Ole Bjørn Kraft.]

folketingsmænd, medens de er ministre. Derfor må vi, når vi skal overveje disse spørgsmål, se spørgsmålet om ministerlønningen og folketingshvervet i sammenhæng, og jeg tror, at det under alle omstændigheder vil være nødvendigt at tage denne sag op til overvejelse. Personlig vil jeg gerne sige, at jeg er enig i, at der bør finde en ændring sted med hensyn til ventepenge. Jeg tror afgjort, det vil være heldigt, at man kommer væk fra den nuværende ordning, hvor vi hver gang skal diskutere, om en minister skal have ventepenge i 1, 2 eller 3 år, og hvor det altså bliver et spørgsmål om bevilling, og jeg tror, det ville være heldigt, om man kunne nå frem til en fast ordning. Det vil sikkert også være rigtigt at tage andre af de spørgsmål, som er nævnt i lovforslaget, op til behandling, derunder spørgsmålet om ministerpensionerne. Det er muligt, at de skal ses under en ny synsvinkel, men som sagt: med det arbejdsstof, der foreligger, skal ministeriet altså ikke regne med, at det konservative folkeparti vil være rede til at gennemføre lovforslaget inden ferien.

Der er dog et spørgsmål, som vi måske kunne finde en løsning på, og en sådan vil vi gerne søge at nå frem til. Det er allerede nævnt af den ærede ordfører for venstre, og det drejer sig om den urimelige forskel, der er mellem den reelle indtægt, som oppebæres af ministre, der samtidig er folketingsmænd, og den, der oppebæres af ministre, som ikke er det. Det må falde i øjnene. Det kan ikke være rimeligt, at en minister, der har et så stort departement, som den højtærede handelsminister har, er lønnet ringere end en minister, der til eksempel ikke har noget som helst departement, men som er folketingsmand.

Derfor vil jeg gerne på mit partis vegne sige, at vi under en udvalgsbehandling gerne vil være med til at prøve på at finde en løsning — det behøver måske ikke absolut at være en lovændring — hvorved den højtærede handelsminister stilles økonomisk bedre, end tilfældet er i øjeblikket, indtil vi kan finde frem til en endelig ordning.

Jeg kan altså ikke tilsige lovforslaget en hurtig gang gennem tinget, men vil gerne

være med til at tage det spørgsmål, jeg her har nævnt, op, og vi vil på et senere tidspunkt gerne gå ind i en drøftelse af, om det er nødvendigt at gennemføre ændringer på nogle af de andre områder, som er nævnt i lovforslaget.

Baunsgaard: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Aage Fogh, er forhindret i at være til stede, skal jeg på det radikale venstres vegne fremsætte nogle bemærkninger om det foreliggende lovforslag.

Jeg vil gerne først gøre opmærksom på, at det jo er 12 år siden, man sidst havde dette spørgsmål til behandling. Dengang var det en venstregering, der foreslog forhøjelse af ministerlønningerne, og et enigt folketing, der gennemførte forslaget, og jeg synes på denne baggrund, når man tager tidsintervallet i betragtning, at det er rimeligt, at man nu drøfter det igen. Jeg mener heller ikke helt at kunne afvise, at der trods alt er en vis forbindelse mellem en regulering af tjenestemandslønninger og ministerlønningerne.

Jeg kan altså ikke her være enig med det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft og det konservative folkeparti i, at vort parti ikke skulle kunne tage stilling til et forslag om ministerlønningerne, så længe vi ikke kender andre partiers stilling til tjenestemandslønningerne. Vi kender vor stilling til tjenestemandslønningerne og synes, der er en vis forbindelse; også det kan tages som en hovedbegrundelse for det foreliggende lovforslag. Dertil kommer yderligere, synes jeg, at andre lande, som det er naturligt at sammenligne Danmark med, har gennemgående væsentlig højere ministerlønninger, end tilfældet er her i Danmark. Der er således grund til for os i det radikale venstre at sige, at vi lidenskabsløst vil se på det fremsatte lovforslag i et udvalg; fra vor side skal det ikke møde nogen unødigt forsinkelse.

Niels Andersen: Jeg kan straks på retsforbundets vegne give tilsagn om, at vi gerne vil betragte det foreliggende lovforslag som et forhandlingsgrundlag i det udvalg, der skal behandle lovforslaget videre.

[Niels Andersen.]

Der er ting i dette lovforslag, som jeg finder anledning til at komme med nogle bemærkninger om. For det første skal dette lovforslag træde i kraft den 1. juli, således at der altså ikke her er tale om tilbagevirkende kraft. For det andet synes jeg, det er ganske rimeligt, at en ministers løn i hvert fald ikke skal være mindre end en departementschef. Med det kendskab, som jeg i det års tid, jeg har været medlem af det høje folketing, har fået til, hvad en minister udfører af arbejde, må jeg ærlig talt bekende, at det forekommer mig i hvert fald, at ministeren udfører fuldt så stort et arbejde som folk i de erhvervsstillinger, der indbringer måske dobbelt så høje lønninger som dem, ministre får.

Når man ser, hvad f. eks. provinsbankerne eller aktieselskaber af nogenlunde størrelse giver deres direktører, så ligger disse lønninger jo meget ofte på det dobbelte af, hvad en minister får i gage. Endvidere må det efter mit skøn være givet, at de folk, man betror ministerposterne, dog skal have en sådan aflønning, at de i hvert fald kan være nogenlunde tjent dermed, selv om man naturligvis må give afkald på en del af den indtægt, man ellers ville oppebære, som følge af den ære, der følger med at være minister. Som sagt, vi fra retsforbundets side har ikke nogen betænkeligheder ved at medvirke til lovforslagets gennemførelse i indeværende samling.

Jeg har set i pressen, at venstre har økonomiske betænkeligheder ved dette lovforslag, idet man ikke ønsker, at erhvervslivet skal belastes yderligere på grund af, at ministrene skal have højere lønninger. Deroverfor må jeg nok have lov at henvise til, hvad erhvervslivets folk får i lønninger — hvis det virkelig er sådan, at lønningsbudgetterne trykker erhvervslivet som sådant.

Man kan efter min mening ikke drage sammenligninger mellem dette lovforslag og de lønningslove, vi behandlede for nylig her i folketinget, idet lønningslovene jo har en anderledes dybtgående virkning på hele samfundets økonomiske struktur, end tilfældet er med det foreliggende lovforslag.

Jeg skal afstå fra yderligere kommentarer til det foreliggende lovforslag og tilside retsforbundets støtte til dets gennemførelse.

Aksel Larsen: Jeg formoder, det kan betragtes som givet, at der ikke bliver nogen bukser af det skind i denne omgang, at dette lovforslag ikke bliver vedtaget, inden folketinget ophører med sit arbejde den 4. juni. Jeg formoder det, fordi jeg har visse erfaringer med hensyn til, hvorledes folketingets arbejde går, og hvad der virker på partiernes stillingtagen og lyst til at tage stilling; og når venstre og de konservative, to af de store partier her i tinget, har sagt fra på den måde, som tilfældet er, har jeg i hvert fald mine tvivl om, hvorvidt regeringspartierne vil føre forslaget frem til endelig afgørelse.

Jeg vil ganske vist samtidig sige, at hvis jeg hørte til regeringspartierne, ville jeg ikke lade mig gå på af de betænkeligheder eller de argumenter, der er ført frem; det forekommer mig, at de ikke er holdbare; de modsiger hinanden. Dels siger man, at lovforslaget kommer for sent, og dels siger man, at det er en skandale at komme med dette lovforslag på et tidspunkt, hvor tjenestemandsløven ikke er endeligt vedtaget. Jeg synes, man fra den side af salen skulle afgøre, om man vil blæse eller have mel i munden. Ganske vist var det venstres ærede ordfører, der sagde, at lovforslaget kom for sent, og de konservatives ordfører, der sagde, at tjenestemandsløven ikke var endeligt vedtaget, men de to partier er jo i samme båd.

Vi ved jo godt, hvordan tjenestemandsløven bliver; i det store og hele er det jo afgjort, og derfor behøver man ikke at være i tvivl. Og hvis man udelukkende vil henholde sig til, at man ikke er klar over, hvorledes et vist forvirret regeringsparti vil stemme, synes jeg, det smager af den lille politik at bruge dette som argument for at gå imod lovforslaget.

Noget helt andet er, at jeg selv ikke finder det helt rimeligt at sammenknytte lovforslaget, sådan som det er gjort i regeringens oplæg, med tjenestemandsløven, for man kan ikke vurdere ministre lige nøjagtig på samme måde som tjenestemænd; jeg vil endda gå så vidt, at jeg vil sige, at argumentet om, at man anstændigvis ikke kan lønne ministeren lavere end departementschefen, ikke virker stærkt på mig. Hvis man ville være konsekvent, måtte man sige: man kan anstændigvis ikke lønne ministre

[Aksel Larsen.]

lavere end generaldirektører, som mig bekendt står i højere lønklasse end departementschefer.

Der er nu engang forskel på at have et politisk hverv, hvortil man er valgt eller udpeget, og at have en tjenestemandstilling. Det kan meget vel tænkes, at den mand, der har fået et politisk tillidshverv, må affinde sig med at have en mindre løn end den, der har en tjenestemandstilling eller lignende stilling, og som har arbejdet sig op gennem graderne og må anses for at være prøvet med hensyn til sine kvalifikationer til at beklæde denne stilling. Jeg tror altså ikke, at det er helt rigtigt at koble disse to ting sammen og sige: nu forhøjer vi tjenestemandslønningerne, nu giver vi departementschefen en lønforhøjelse, og så må ministeren selvfølgelig også have det. Men det bevirker ganske vist ikke, at jeg vil anse det for urimeligt, at man foretager en regulering af ministerlønningerne opad. Jeg mener blot, at det ikke hænger umiddelbart sammen med tjenestemandslønningerne.

Man har her diskuteret spørgsmålet om ministrenes reelle lønninger. Man har henvist til, at flertallet af ministrene såvel i den nuværende som tidligere regeringer samtidig er medlemmer af folketinget og altså får deres vederlag som folketingsmedlemmer, og det vil sige, at de alligevel har adskilligt mere end ministervederlaget. Det er fuldstændig rigtigt, men hvis man vil anlægge det synspunkt, så skal man altså lave en ganske særlig lov — det er der ganske vist også tilløb til i regeringens lovforslag — om, hvorledes ministre skal aflønnes, når de ikke er medlem af folketinget. Jeg tror, det er et noget uheldigt princip, men da jeg er klar over, at der bliver tid til at overveje sagen, vil jeg tillade mig, til dels foranlediget af den diskussion, der har været, at bringe noget andet ind i debatten.

Man siger, at de ministre, der er medlemmer af folketinget, ikke har noget arbejde her i folketinget — de skal være her, når der skal stemmes, det er rigtigt — og er det så egentlig ikke urimeligt, at de er medlemmer af folketinget? Er det ikke sådan, at disse ministre har eller burde have så meget at gøre som ministre, at de ikke skulle tilbringe så mange timer praktisk

talt hver eneste dag her i folketinget, som tilfældet er, eller sidde på spring i deres ministerier for at nå over til vigtige afstemninger?

Det har været fremme i et eller andet dagblad, jeg husker ikke i øjeblikket hvilket, at i Norge har man den skik, at hvis et stortingsmedlem bliver minister, træder han midlertidigt tilbage som stortingsmedlem, og hans stedfortræder kommer ind. Jeg er ikke fremmed over for den tanke, om man ikke kunne gøre noget lignende her. Man kan selvfølgelig sige, at det vil i hvert fald ikke blive nogen besparelse for staten, for så skal ministerens stedfortræder jo ind som folketingsmedlem og have sit vederlag herfor. Det er ganske rigtigt. Man kan også sige, at man nok kan nå at udføre arbejdet, selv om den del af folketingets medlemmer, der er ministre, ikke kan deltage i folketingets løbende arbejde. Det kan man alt sammen sige. Men det ligger dog vist sådan, at den danske stat ikke er i den grad fattig, at man behøver at se på, hvorledes man kan spare penge ved at have ministre som folketingsmedlemmer.

Jeg stiller naturligvis ikke her ved første behandling forslag om, at man skal indføre det norske princip, men jeg henstiller alt dette til overvejelse. Det kunne jo være, at man skulle gå den vej, men så tror jeg ganske vist, at man bliver dobbelt nødt til at regulere ministrenes lønninger.

Så må jeg sige noget andet, dels i fortsættelse af den debat, vi havde, da vi for 10-12 år siden i et udvalg diskuterede ministerlønningerne, og dels foranlediget af den offentlige debat, der har været om det forslag, vi her behandler.

Det har i den offentlige debat, ikke mindst i den konservative presse, været fremhævet, at man efterhånden er ved at komme lidt langt ud i uanstændighed, for ikke alene har stats- og udenrigsministeren, men også folketingsmedlemmerne en del af deres løn skattefrit. Det er uanstændigt, og det er usandt at sige noget sådant. Folketingsmedlemmerne betaler skat af hele deres løn — det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft nikker. Hvis det ærede medlem har indflydelse på Berlingske Tidende, kunne han måske få Berlingske Tidende til at underrette sine læsere herom. Derudover får folketingsmedlemmerne et omkostnings-

[Aksel Larsen.]

tillæg, som jeg personlig ikke mener er for lille. Men jeg tror ikke, at provinsens folketingsmedlemmer får mere end lige akkurat deres udgifter dækket ved det specielle tillæg, de får, fordi de bor i provinsen og må opholde sig den væsentligste del af året i København.

Der er aldrig nogen sinde i Berlingske Tidende eller lignende konservative aviser set en artikel om det uanstændige i, at erhvervslivets folk både har høje lønninger og har omkostnings- og repræsentationstillæg. Berlingske Tidende skriver intet om, hvor høje chefredaktørers lønninger er ved den berlingske presse. Jeg regner med, at de er 3-4 gange så høje som ministerlønningerne, bortset fra at jeg regner med, at de pågældende chefredaktører får en væsentlig del af deres udgifter dækket på en sådan måde; at de ikke skal svare skat af den reelle indtægt, de faktisk har gennem dækning af de såkaldte repræsentationsudgifter. Jeg siger ikke dette, fordi jeg har lyst til at forfølge Berlingske Tidendes eller andre avisers redaktører, men jeg siger det, fordi det er en urenhed i den offentlige debat, at aviser med et så stort oplag, og som repræsenterer store partier her i tinget, tillader sig på den måde at diskutere spørgsmålet om ministres og folketingsmedlemmers lønninger. Hvis Berlingske Tidendes redaktion virkelig mener, at ministrene og folketingsmedlemmerne får for høje lønninger, må vi så bede om, at Berlingske Tidendes journalister, redaktører og chefredaktører viser et godt eksempel og lader deres lønninger nedsætte og afskaffer deres repræsentationstillæg. Hvis de ikke vil det, må jeg bede om, at vi får en lidt anden tone.

Jeg har, da vi diskuterede et tilsvarende spørgsmål for en 10-12 år siden, i det pågældende udvalg gjort mig til talsmand for, at man dengang ikke burde forhøje ministerlønningerne, men at man i stedet burde give alle ministrene et repræsentations- eller omkostningstillæg.

Det er givet, at ministre har en del udgifter, som de ikke kan slippe for, og som de ikke ville have, hvis de ikke var ministre. Det forekommer mig, at de dertil burde have en indtægt, som ikke blev beskattet; det er i hvert tilfælde fuldt så rimeligt som, at f. eks. handelsrejsende får dækket visse udgifter, uden at de skal svare skat af de beløb, de får hertil. Det var ikke til at få ørenlyd for den idé dengang; de øvrige partier foretrak at sætte ministerlønningerne i vejret, og så måtte vi naturligvis bøje os for flertallet.

Jeg vil altså drage det frem igen, for det var måske en overvejelse værd. Jeg er ikke i tvivl om, at den højtærede stats- og udenrigsminister, og måske også i øjeblikket den højtærede minister for udenrigsøkonomi, har repræsentationsudgifter, der må gøre det berettiget, at de får et betydeligt tillæg. Det er højst muligt, og mon ikke lignende forhold gør sig gældende i større eller mindre grad for alle ministrene? Man må være af den opfattelse, at det er tilfældet, ellers ville der vel ikke foreligge et forslag om, at den eneste af ministrene, som ikke er folketingsmedlem, skal have et særligt tillæg. Det må vel være ud fra den opfattelse, at hvis man er minister, har man visse af stillingen flydende udgifter, som man på en eller anden måde bør have dækning for.

Det var, hvad jeg følte trang til at sige i denne debat, men jeg kan godt, for at man ikke skal være i tvivl, sige, at mit parti vil intet have at indvende imod, at man regulerer ministerlønningerne opad. Det forekommer os, at de argumenter, der har været anført derimod, ikke er særlig holdbare, men vi er klar over, at som det hele ligger, kan det måske være hensigtsmæssigt at udsætte sagens endelige afgørelse til senere. Det er ikke, fordi vi mener, at det er ubetinget nødvendigt, men jeg taler her om den politiske hensigtsmæssighed. På den anden side synes jeg — jeg har vist allerede bragt det til udtryk — at man ikke i den grad skal hengive sig til den

[Aksel Larsen.]

lille politik, når det er sådanne spørgsmål, det drejer sig om, og jeg kan ikke lade være med at have en fornemmelse af, at hvis ikke vi havde netop den regering, vi har nu, men en regering, der var rekrutteret fra den anden side af salen eller fra den væsentlige del af den anden side af salen — for rent geografisk sidder mit parti også derovre — ville venstres og de konservatives standpunkt måske have været noget anderledes.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Jeg er i den lykkelige situation at kunne takke alle ordførerne.

Den debat, der har været ført her i dag, har — det må jeg sige — oprigtigt glædet mig. Når jeg har fulgt med i, hvordan man i pressen har behandlet dette spørgsmål, indrømmer jeg, at jeg har følt mig beskæmmet, for jeg synes, det har været en meningsløs behandling. Jeg synes ikke, det er fair — jeg har ikke noget imod at gentage bemærkninger, der har været gjort tidligere — at f. eks. et blad som Berlingske Tidende fører en så ensidig kampagne som den, der her er ført, så popularitetsjagende; jeg synes, at et blad, der i hvert tilfælde repræsenterer så meget, som det gør, er så stort, som det er, skulle holde sig for godt dertil.

Når jeg siger, at jeg har grund til at glæde mig over debatten i dag, er det, fordi denne debat har fået et sagligt forløb. Den er ikke ført på de popularitetsjagende stemninger, som man andre steder har ment at måtte betjene sig af, og det er jeg taknemlig for.

Jeg var medlem af det udvalg, der i 1946 beskæftigede sig med det forslag, der dengang forelå om ændring af ministerlønningerne, og jeg tror nok, at det ærede medlem hr. Aksel Larsen husker forkert på et enkelt punkt, idet det efter min erindring var det daværende medlem af tinget hr. Christmas Møller, som i udvalget foreslog, at hver enkelt minister skulle have et omkostningsbeløb på 3 000 kr., og det var hele udvalget enigt om, idet udvalget dog mente, at regeringen måtte fremsætte forslag herom; men hele udvalget dækkede forslaget. Det blev imidlertid ikke til virkelighed, fordi minister Kjær vendte

tilbage til udvalget og meddelte, at regeringen havde drøftet forslaget og var indforstået med det, hvis udvalget ville stille forslaget, men regeringen ville ikke gøre det. Jeg tror nok, det var Christmas Møller, der reagerede med en bemærkning hertil, som jeg skal glemme i denne sammenhæng.

Jeg vil gerne med det samme sige, at forslaget om lønninger for ministre, og hvad der i øvrigt hører med dertil, kan ikke gennemføres af 3 partier i denne sal og vil ikke blive det. Der har på dette punkt igennem lang tid bestået en fairness mellem partierne, en loyal, saglig indstilling mellem partierne, og den synes jeg man må kunne bevare. Der er jo harper i luften på så mange måder i politisk henseende, det er jeg udmærket klar over, og jeg skal slet ikke bevæge mig ind i det ærede medlem hr. Henry Christensens forsøg på at genopfriske tjenestemandsdiskussionen fra forleden dag. Jeg vil så nødig tage sådanne gode emner fra dem, der nu engang har specialiseret sig deri — hvorfor skulle jeg gøre det? Vi må kunne diskutere spørgsmålet om ministerlønningerne sagligt i den kommende tid, og kan forslaget ikke gennemføres nu, kan man gennemføre det senere, eller man kan drøfte det senere. Jeg erkender, at den form, der ville have passet sig bedst, var, at man i det udvalg, som blev nedsat, fik lejlighed til at føre en samtale med partierne og fik gennemdrøftet de forskellige problemer, så at man var fri for at skælde hinanden ud for, at nu ville den ene „hole“ det på det punkt og den anden være for forsigtig på det punkt; partierne skulle simpelt hen tale sammen, blive enige om, at det og det var egnet til at fremlægges i salen og dermed egnet til yderligere forhandling. Det har ikke været muligt denne gang, og derfor foreligger forslaget med sine fejl og fordele som et forhandlingsgrundlag, hvorom der i alle detaljer kan forhandles mellem de parti-repræsentanter, som vælges hertil. Jeg er meget taknemlig for, at den tone, som har været anlagt i dag, har været således, at en saglig forhandling i det mindste kan føres. Hvilke resultater vi når til, må vi se, når vi skal til at drøfte de forskellige punkter, der er blevet nævnt.

Jeg må indrømme, at jeg som den foregående ærede taler faldt over, at forslaget

[Stats- og udenrigsministeren.]

efter det ærede medlem hr. Henry Christensens opfattelse er for sent fremsat, medens det i betragtning af, at tjenestemandslovens gennemførelse endnu ikke var sikret, er forelagt lovlige tidligt efter det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts opfattelse. Jeg forstår imidlertid, at det ærede medlem hr. Ole Bjørn Krafts opfattelse først og fremmest var den, at der er for ringe tid til udvalgsbehandling af selve sagen, så jeg skal ikke fortabe mig i polemiske betragtninger over de synspunkter, der her er kommet til udtryk, men jeg kan udtale min glæde over, at man er villig til saglig forhandling.

Så vidt jeg forstod det ærede medlem hr. Henry Christensen, var der også fra venstres side vilje til saglig forhandling, i hvert fald om forskellige punkter i lovforslaget, og så må vi se, om vi kan nå til overensstemmelse om samtlige de punkter, det drejer sig om. Jeg er da fuldstændig enig med det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, der sagde, at dette spørgsmål egner sig ikke for partipolitisk strid, og jeg ville udtale håbet om, at denne udmærkede sentens blev den overskrift, der i morgen stod i det store blad Berlingske Tidende: Dette spørgsmål egner sig ikke for partipolitisk strid. Det har det ærede medlem ret i. Det har det ikke været genstand for tidligere, og det bør det heller ikke blive i den kommende tid.

Der er rejst det spørgsmål under debatten, om medlemskab af folketinget for fremtiden skal kunne forenes med indehavelsen af ministerstillinger. Jeg indrømmer, at følelsesmæssigt skal jeg i hvert fald presses ganske overordentlig hårdt for at bøje mig for en nyordning, der skulle betyde, at ministre ikke kan være medlemmer af folketinget. Jeg vil tro, at det gælder alle os, som har siddet her i lang tid, for mit eget vedkommende 22 år; jeg vil tro, at det samme vil være tilfældet med det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, der har været her betydelig længere, og for den højtærede økonomiminister, der har en meget høj anciennitet. For alle os ville det være en mærkelig fornemmelse, om vort medlemskab af tinget skulle skæres bort for den periode, hvori man var minister. Jeg ser det nødtigt.

Jeg ved for resten ikke, om det kan gennemføres blot ved en almindelig lovbestemmelse. Kan det det? Kan vi uden videre bestemme her i tinget, at en minister ikke kan være medlem af folketinget, eller er det et grundlovsanliggende? Jeg ved det ikke, for jeg har ikke slået det efter, og jeg er ikke jurist; men det må da være et spørgsmål, om man kan fastsætte det ved en almindelig lovbestemmelse. Så vidt jeg ved, kan en hvilken som helst embedsmand, endog en departementschef, om det kom til at foreligge, være medlem af det høje ting. Kan man ved lov forbyde det? Kan man gå uden om grundloven på det punkt? Jeg tvivler meget på, at det kan lade sig arrangere, men på den anden side ved jeg ikke, om man ikke med hensyn til orlovsbestemmelserne måske kunne gøre det høje tings forretningsorden lidt bredere, således at der i givne situationer, hvor en minister havde brug derfor, kunne blive tale om en substitut for ham her i tinget, for der kan i høj grad være anliggender og perioder, som kunne gøre dette nødvendigt.

Jeg vil endelig føje til, at skulle man tilvejebringe en ordning — hvis man forestillede sig det — hvorefter en minister ikke kunne være medlem af tinget, måtte der indkaldes et antal suppleanter, som svarede så nogenlunde til ministeriets størrelse, og jeg er bange for, at det blev en betydelig omkostning, som ikke så forfærdelig mange ville være ivrige efter at tage sig på; men man kan i hvert fald ikke være bekendt at tvinge en minister bort fra hans stilling uden at give ham kompensation for tabet af det job, han nu engang er lovligt valgt til.

Jeg tror ærlig talt personlig ikke på, at denne vej er farbar, og jeg ville ikke personlig se på det med nogen større glæde, om man gennemførte en generel bestemmelse på dette punkt; men det er jo muligt, nu da sagen er rejst, at man kan finde en eller anden løsning, hvorefter de orlovsbestemmelser, der findes i forretningsordenen, kunne tilpasses tiden noget bedre, end tilfældet er i øjeblikket.

Jeg skal ikke gøre flere bemærkninger. Jeg gentager, at dette forslag er et forhandlingsgrundlag.

Det er ikke på noget punkt et forsøg på at stille det høje ting over for et diktat, men det er nu engang en regerings ansvar

[Stats- og udenrigsministeren.]

at fremsætte et sådant forslag, lade sig skælde ud, fordi det er så og så urimeligt, og derefter forhandle med tinget for at nå til overensstemmelse. Regeringen vil forhandle med partierne her, og regeringens bestræbelse vil være at nå til en ordning, som alle partier kan samle sig om. Det må vi forhandle os til. Kan spørgsmålet ikke forhandles færdigt nu, kan det forhandles færdigt senere, og kan vi ikke gøre forslaget færdigt i år, kan vi måske gøre det færdigt til næste år, eller når man nu en gang kan overse de forskellige spørgsmål. Det må vi bøje os for, det er i sin orden. Men jeg kan gentage min tak til ordførerne, fordi de har ført en, synes jeg, langt behageligere tone ind i denne diskussion end den, der desværre visse steder i pressen har gjort sig gældende.

Henry Christensen: Jeg ville være et skarn, om jeg ikke erkendte, at den højtærede statsminister lagde en meget velvillig forhandlingstone for dagen i de bemærkninger, som den højtærede statsminister nys gjorde.

Jeg vil gerne sige, at når jeg allerede i forbindelse med første behandling af lønningforslagene gav udtryk for, hvad der var mit partis synspunkter i det spørgsmål, som den højtærede finansminister havde rejst, så var det udtryk for, at jeg ønskede at være så fair over for regeringen som muligt ved så tidligt som muligt at give udtryk for, hvilke synspunkter der gjorde sig gældende inden for venstre. Det havde naturligvis været muligt for den høje regering eller regeringspartierne at føre en drøftelse i udvalget, hvis man havde villet. Det var i og for sig ud fra en forventning om, at man ville have en sådan forhandling, at jeg allerede dengang gjorde disse bemærkninger på venstres vegne. Man kunne have fået en forhåndsdrøftelse, hvis man havde ønsket det. Sådan forstod jeg den højtærede finansministers oplæg, men det ønskede man øjensynlig ikke; derfor tror jeg, man har ret til at sige, at regeringen selv har bragt sagen i en sådan stilling, at man allerede af tidsmæssige grunde er afskåret fra at give spørgsmålene her en rimelig behandling.

Jeg vil gentage det tilsagn, jeg har givet, og som også det ærede medlem hr.

Ole Bjørn Kraft har givet på det konservative folkepartis vegne, at for så vidt angår det specielle problem med hensyn til en minister, der ikke er medlem af det høje ting, betragter vi det som gør ligt at behandle dette spørgsmål isoleret på nuværende tidspunkt, og jeg tilsiger vor medvirken hertil.

Den højtærede statsminister gjorde til sidst nogle bemærkninger bl. a. i tilslutning til, hvad jeg havde sagt om spørgsmålet om at være minister og folketingsmedlem på én gang. Jeg gjorde først og fremmest mine bemærkninger for at fremhæve det synspunkt, at sådan som forholdene parlamentarisk må være i Danmark, må det være rigtigt at betragte det vederlag, der gives en minister som medlem af folketinget, som en del af den samlede indtægt, den pågældende minister har som minister, og det må være rigtigt, at en minister ikke bør deltage — og vel heller aldrig nogen sinde har deltaget — i det almindelige folketingsarbejde.

Jeg forstår i og for sig godt den højtærede statsministers følelser ved eventuelt at blive bragt i den situation, at han ikke mere samtidig kunne være medlem af det høje ting. Jeg forstår godt, at sådanne følelser kan gøre sig gældende hos gamle parlamentarikere. Men det væsentlige er naturligvis at understrege, at det faktisk er således her i landet, med det forhold, vi har mellem folkerepresentation og regering, at ministrene, selv om de formelt er medlemmer af det høje ting, dog må stå til ansvar for dette, og at det i realiteten er således, at den høje regerings medlemmer står over for det høje ting i det daglige arbejde. Det er efter min opfattelse i strid med det grundlag, vor forfatning bygger på med fordelingen af den lovgivende magt og den udøvende magt, når man kæder stillingerne sammen. Jeg erkender, at sådan har man alle dage gjort, og at der i og for sig ikke er sket nogen ulykker ved det. Det er også nok muligt, at den højtærede statsminister har ret i sin formodning om, at det krævede en grundlovsændring, hvis man skulle nå et helt andet resultat på det område, men jeg sagde også udtrykkeligt, at tidspunktet ikke var inde til at gennemføre en ændring af denne del af vor parlamentariske styreform. Jeg har blot villet fremsætte nogle syns-

[Henry Christensen.]

punkter og tanker til overvejelse ved en eventuel afklaring i fremtiden.

Vi er tilfredse med, at regeringen indtager det standpunkt ikke at ville presse dette forslag igennem og ikke at ville nå videre, end der kan skabes almindelig tilslutning til i folketinget. Vi er parat til på nuværende tidspunkt, og således som vi nu kan blive enige derom, at gennemføre forslaget i henseende til ministre, der ikke er medlemmer af folketinget.

Ole Bjørn Kraft: Den højtærede statsminister gjorde et par bemærkninger om nogle artikler, der har stået i Berlingske Tidende om de problemer, vi her behandler. Herom vil jeg kun sige, at jeg har anset det for værdifuldt, at der i disse artikler er blevet gjort opmærksom på den sammenhæng, der utvivlsomt er mellem ministrenes aflønning som ministre og deres samtidige aflønning som folketingsmedlemmer på et tidspunkt, hvor de ikke — for således må det jo være, og det er også i overensstemmelse med forfatningen — kan udøve deres sædvanlige arbejde som folketingsmedlemmer.

Dette spørgsmål bliver naturligvis endnu mere betydningsfuldt, når vi overvejer en ændring i ministrenes vederlag med den motivering, at disse ministre skal have samme løn som departementschefer, og derigennem altså ser bort fra den kendsgerning, at de på grund af deres folketingsvederlag er betydeligt bedre lønnet end departementschefer. Jeg synes, det er en sag, som er værd at overveje, og jeg finder, at de artikler, der har været skrevet i Berlingske Tidende herom, har understreget dette på en måde, så det kun fremtræder som et sagligt indlæg i den forhandling, der finder sted.

Jeg sagde, at emnet skulle ikke give anledning til partistrid, og det er naturligvis en opfattelse, jeg står ved; det bør det ikke. Alle de love, vi har vedtaget om disse emner, har siden det årstal, jeg nævnte, 1927, været vedtaget enstemmigt. Jeg mener også, at en lov som denne ikke blot skal kunne vinde tilslutning i denne sal, men at den bør være af en sådan karakter, at alle rimeligt tænkende mennesker vil

anerkende, at her er truffet en ordning, som er anstændig både med hensyn til regeringens og til tingets stilling, og det tror jeg også er regeringens mening. Jeg har heller ikke sagt, at der i regeringens forslag er noget, som strider herimod, selv om jeg er uenig med regeringen om nogle af dets punkter.

Jeg tror, at den højtærede statsminister vil indrømme mig efter den debat, som har været ført her i dag, at der knytter sig sådanne problemer til dette spørgsmål, ikke mindst om ministres samtidige medlemskab af folketinget, at det vil være urimeligt at tro, at man kan tilendebringe drøftelserne heraf på en saglig og ordentlig måde på de få dage, der er tilbage, når det samtidig er dage, hvor hvert eneste medlem af tinget er så optaget, som tilfældet er; der sker næppe heller nogen skade ved at vente, til vi kan få lejlighed til at drøfte disse spørgsmål. Mit parti er altså rede til en saglig og rolig drøftelse med regeringen, når vi kommer ind igen, hvis regeringen på det tidspunkt stadig ønsker at fremsætte et sådant lovforslag.

Jeg nærer den samme tvivl, som kom til orde i den højtærede statsministers udtalelse om, hvorvidt det er muligt at gennemføre en ændring af ministrenes stilling i forhold til folketinget alene ved en almindelig lov, men der er jo heller ingen, der har stillet forslag herom; vi har blot peget på den lønmæssige sammenhæng. Men én ting er under alle omstændigheder givet, og det er, at vi ikke kan gennemføre en ændring, hvorved det pålægges ministrene at nedlægge deres folketingsmandater, i forbindelse med et lovforslag om vederlag og pensioner til ministre. Men der bliver nu nok tid til at studere hele dette spørgsmål nærmere. Mit parti har ikke taget nogen som helst endelig stilling til dette problem.

Jeg er glad for den højtærede statsministers udtalelse om, at han tilstræber enighed fra alle sider om dette forslag. Det er også vort ønske, og dermed følger vi en tradition, som efterhånden er gammel her i tinget. Jeg tror også, det vil være muligt i den tid, der er tilbage, at nå til enighed om en mere retfærdig ordning for den højtærede handelsminister end den, der eksisterer i øjeblikket.

Stats- og udenrigsministeren (*H. C. Hansen*): Jeg skal ikke blande mig mere i spørgsmålet om Berlingske Tidende, end tilfældet allerede har været.

Jeg må indrømme, at jeg har haft en anden opfattelse end den, det ærede medlem hr. Henry Christensen her giver udtryk for med henblik på muligheden for en forhandling om denne sag i udvalget om tjenestemandslønninger. Men det er i og for sig underordnet nu; det kan vi have forskellige meninger om og har haft forskellige meninger om, selv om jeg er tilbøjelig til at tro, at jeg har mest ret i min vurdering.

Den velvilje, der er tilkendegivet, hvormed man vil drøfte sagen, glæder mig meget, og jeg synes, at man nu må nedsætte et udvalg, der kan følge denne første behandling op, og så kan der her føres en samtale om de rejste spørgsmål. Om forslaget gennemføres 1. juli eller 1. oktober, kan ikke være afgørende for mig. Jeg er taknemlig for, at det ærede medlem hr. Henry Christensen klart siger, at selvfølgelig er der mulighed for at tale om sådanne ting i et udvalg, og det udvalg, der nu nedsættes, vil jo være særdeles velegnet til dette formål.

Jeg glemte i mit første indlæg at takke for de bemærkninger, der blev gjort af det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft — og som nu blev fulgt op af det ærede medlem hr. Henry Christensen — om en ordning, uden hensyn til den øvrige behandling af lovforslaget, vedrørende specielt ministre, der ikke samtidig er medlemmer af folkettinget — eller om man vil: den minister, som ikke er medlem af folkettinget, for nu at tage det konkrete tilfælde. Jeg synes, det ville være i orden, om man kunne finde en løsning på dette punkt, for jeg synes, det er urimeligt, som det er; vi kan dårlig være bekendt, at det er, som det er, og har heller ikke kunnet være det bekendt under tidligere regeringer. Jeg takker altså for tilsagnet om, at det spørgsmål vil man i det mindste se på og drøfte en løsning af.

Dernæst er der det store spørgsmål om ministres medlemskab af folkettinget og ikke mindst om deres arbejde her i tinget. Jeg synes, man er ved at give dette problem en smule slagside. Der er en række ministre — lad mig holde mig selv udenfor — som

i den tid, folkettinget er inde, har en ganske overordentlig stor ekstra arbejdsbyrde; ingen er i tvivl derom, især ikke de medlemmer af de forskellige udvalg, som har at gøre med navnlig de mest, skal vi sige overarbejdede ministre. Der er jo nogle tilfælde, hvor man virkelig ikke kan sige, at det at være medlem af folkettinget blot er et spørgsmål om at stemme; det passer jo ikke. Hvis jeg, for bare at nævne et eksempel, tager finansministeren, så vil jeg tro, at han har en arbejdsbyrde her i folkettinget, der omtrent svarer til 2 eller 3 folketingsmænds normale arbejdsbyrde, og det siger jeg ikke for at placere ministeren i en særlig roseposition; men det er jo virkelig sådan, at der er en særlig arbejdsbyrde for ham. Skal vi derfor ikke være enige om, at det er ikke blot et spørgsmål om at rejse sig og sætte sig ned igen; ministres arbejde er i høj grad en forhandlingsvirksomhed, en udvalgsvirksomhed og i det hele taget en virksomhed, som stiller betydelige krav til de pågældende.

I øvrigt vil jeg med hensyn til spørgsmålet om medlemskab under ministerperioder pege på, at man på dette punkt har forskellig ordning i andre lande. I England kan man ikke være medlem af kabinettet; medmindre man også er medlem af parlamentet — er man ikke medlem af House of Commons, må man i en fart udnævnes til medlem af overhuset, og det præsteres jo — dér har man simpelt hen den regel, at en minister skal kunne møde i parlamentet, og derfor må han være medlem af parlamentet. I Norge har man den regel — man har i hvert fald haft den, og jeg går ud fra, at man har den stadig væk — at man ikke kan være medlem af stortinget, så længe man er medlem af regeringen. I Sverige har man det som her, at man kan være medlem begge steder. Jeg er tilbøjelig til at tro, at hvis der er noget spørgsmål, der vil kræve indgående overvejelser, så er det dette. I hvert fald er jeg helt enig med det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft i, at det vist ikke egner sig til at blive behandlet i forbindelse med et forslag om ministerlønninger og ministerpensioner som det, der her foreligger; dertil er de problemer, det indeholder, vistnok for store.

[Stats- og udenrigsministeren.]

Jeg gentager min tak til de ærede ordførere.

Aksel Larsen: Det sidste: at dette spørgsmål om minstrenes medlemskab af folketinget ikke egner sig til at blive afgjort sådan lige i denne trækning, kan jeg være enig med den højtærede statsminister i. Når jeg nævner det, er det på grund af den måde, hvorpå man hidtil, før vi fik debatten her i folketinget, har diskuteret regeringens planer om en forhøjelse af minstrenes vederlag, idet man har henvist til, at en del ministre, de fleste af dem, jo har deres vederlag som folketingsmedlemmer, uden at de gør anden gavn i folketinget end at stemme. Det har bragt mig på en idé; der er, som jeg sagde før, også et dagblad, der har været inde på det samme, og jeg er nu ikke så chokeret over ideen. Jeg stiller ikke noget forslag om, at det skal gennemføres, men jeg kan henvise til, at det kan praktiseres i Norge; jeg kan endvidere henvise til, at i Københavns kommune ville man anse det for utænkeligt, at en borgmester eller rådmand samtidig var medlem af borgerrepræsentationen; dér skal borgmestre og rådmænd — de, der udgør „regeringen“ i denne forsamling — gå ud af borgerrepræsentationen, ud af den parlamentariske forsamling, ikke bare ved at tage orlov, men de skal helt forsvinde fra den og kan først komme ind igen, hvis de efter at have kvitteret deres magistratsmedlemskab bliver valgt ved et nyt, ordinært kommunvalg. Tanken er altså slet ikke så fremmed — så kan man have større eller mindre personlig sympati for den; der kan være tale om traditioner o. s. v., og jeg ved, at det i høj grad er et spørgsmål om traditioner; men jeg kan ikke se, at der er noget i grundloven, der forbyder det.

Nu har jeg slet ikke tænkt mig at gå så vidt som at antyde, at man ligefrem skulle have en lov, der forbød, at ministre var medlemmer af folketinget. Men en væsentlig del af det, der foregår herinde, foregår jo pr. tradition; der står f. eks. ikke i grundloven noget som helst om, at vi kan søge orlov; det er blot en skik, vi har, at vi kan søge orlov med den ene eller den anden begrundelse. Så kan man se efter i forret-

ningsordenen, hvad der står om orlov; det kan være, at den pågældende paragraf ikke er affattet sådan, at den kan bruges, men så kan den laves om; der behøves ikke en grundlovsændring til at lave forretningsordenen om. Men som sagt: det er kun en tanke, som jeg mente man burde overveje, når man alligevel får tid til at drøfte sagerne. Det kan være, at der ikke er nogen fremtid i det, at det strider for meget mod vore traditioner. Men på den anden side kan jeg ikke komme uden om det reelle: dels må det være en kolossal belastning for ministrene, at de — i hvert fald hvis man har en regering med en ikke aldeles overvældende majoritet her i tinget — skal være på vagt, for at de kan være til stede ved afstemningerne, dels er det virkelig begrænset, hvad ministrene udfører af arbejde i folketinget ud over at deltage i afstemningerne. Ja, den højtærede statsminister må undskyldte, men alt det arbejde, den højtærede finansminister har som finansminister, og som statsministeren her talte om, det har han qua finansminister; det ville han også have, om han aldrig nogen sinde havde været medlem af folketinget. Han tager kun ordet i de sager, der vedrører hans ministerium; han møder i udvalgene vedrørende disse sager.

Det ligger derfor ikke sådan, at nogen minister har ekstra arbejde i folketinget, fordi den pågældende minister er folketingsmand. Noget helt andet er — det er jeg opmærksom på — at vor praksis og vore traditioner måske gør det ønskeligt alligevel, at ministrene kan være medlemmer af folketinget, fordi det jo giver dem adgang til at deltage i en hvilken som helst debat i tinget.

Jeg har altså ikke taget noget fast standpunkt til spørgsmålet; jeg har blot villet bringe det frem til debat og til overvejelse her, da det er fremdraget så kraftigt fra anden side. Ellers skal jeg henholde mig til mine første bemærkninger, og hvis jeg skulle have været en lille smule skarp, er det, fordi det nu engang er min vane. Men jeg synes også, at den offentlige debat, der har været om dette spørgsmål, er af en sådan art, at den godt har kunnet hensætte folk i en vis ophidselse. Nu kan jeg imidlertid forstå, at der er ved at komme mere

[Aksel Larsen.]

fredelige toner i luften mellem de to sider af salen, og så klarer det sig vel nok på fredelig måde engang før eller senere.

(Kort bemærkning).

Henry Christensen: Den højtærede statsminister har naturligvis ret i, at når folketinget er inde, ligger der arbejdsbyrder af vidt forskellig art på de forskellige ministre, og at ministrene i øvrigt både har et meget forskelligt ansvar og en meget forskellig arbejdsbyrde i al almindelighed. Det er det, jeg — måske lidt spøgefuldt — har givet udtryk for med det lille citat for lidt siden. Altså, der er vel ingen vej frem at bygge på det synspunkt, og det fører i virkeligheden til, at man — sådan som man også har det i flere lande — skulle have forskellige aflønninger af de forskellige ministre.

Når jeg har bedt om ordet, er det i øvrigt for at sige det samme, som nu er blevet sagt til den højtærede statsminister: at det arbejde, der pålægges de enkelte ministre i forbindelse med folketinget, er et arbejde netop i deres egenskab af ministre. Når f. eks. finansministeren møder i et folketingsudvalg, så er det det pågældende departements øverste chef, så er det den ansvarlige minister, der møder og giver udvalget oplysninger.

Jeg vil nødig misforstås derhen, at jeg skulle have ment, at man uden videre kan sammenligne dette arbejde ud fra et parlamentarisk synspunkt. Der må efter min mening sondres mellem det arbejde, der udføres her i tinget af de enkelte ministre qua parlamentariske medlemmer, og så de opgaver, de pågældende ministre har som ansvarlige ministre over for det høje ting.

Stats- og udenrigsministeren (H. C. Hansen): Når jeg sagde et par ord om arbejdsbyrden, er det, fordi jeg nødig vil have, det skal få udseende af, at ministrene kun er her i tinget for at rejse sig op og sætte sig ned. Det er nemlig ikke rigtigt. Det er måske lidt svært for os, der har disse dobbeltstillinger, at gøre os selv og andre helt klart, i hvilken egenskab vi optræder i forskellige situationer.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Holger Eriksen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om erhvervelse af arealer til den polytekniske læreanstalt, Danmarks tekniske højskole.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 2225, fremsættelsen i tidenden sp. 4319).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Boye Hansen: Da mit partis ordfører, det ærede medlem hr. Kolbjørn, er fraværende, skal jeg på hans vegne gøre nogle bemærkninger til det foreliggende lovforslag.

Jeg er enig med den højtærede undervisningsminister i, at udviklingen af de industrielle erhverv må betragtes som et hovedmiddel for at udbygge produktionen og muliggøre en større eksportsport, der igen kan medvirke til at fastholde et godt og holdbart bytteforhold i vor omsætning med omverdenen. En afgørende betingelse herfor er imidlertid, at den teknisk-videnskabelige forskning og den uddannelse af teknikere, som foregår på Danmarks tekniske højskole, får sådanne vilkår, at den kan opfylde de krav, der i stedse stigende grad stilles på disse områder.

Det står klart, at Danmarks tekniske højskole ikke har kunnet udbygges i et sådant omfang, at den har kunnet imødekomme disse krav. Da der ikke er mulighed for udvidelse på det areal, hvorpå Danmarks tekniske højskole nu ligger, er det naturligt, at man søger fremskaffet egnede arealer til brug for højskolen. Sådanne arealer er nu fundet på Lundtoftesletten i Lyngby-Tårnbæk kommune, og da alle sagkyndige har sagt god for arealernes egnethed, og da det vil blive meget vanskeligt at finde andre løsninger, mener jeg det rigtigt at give den højtærede undervisningsminister mulighed